

GENOOTSCHAP NEDERLAND - ARUBA

VOOR U GELEZEN...

TEN GELEIDE

Geachte deelnemer van het Genootschap Nederland-Aruba, geachte lezer!

Van harte wens ik u en uw dierbaren namens ons bestuur een voorspoedig 2016 toe. Hopelijk zien en spreken wij elkaar dit jaar bij diverse gelegenheden weer.

Helaas moet ik in dit Ten Geleide ook een droef bericht aan u doorgeven. Op 30 december 2015 is onze oud-voorzitter Gerda Meijerink overleden. Zij was al geruime tijd ernstig ziek. Gerda was van 1999 tot voorjaar 2015 voorzitter en tot december 2015 lid van ons bestuur.

Op 8 januari 2016 is zij in besloten kring begraven. In de herdenking die daaraan voorafging heb ik namens Minister-President Mike Eman, haar vriendin Alice van Romondt, namens u en ons bestuur stilgestaan bij haar voorzitterschap. Premier Eman noemde haar in zijn In Memoriam een uitstekende ambassadrice voor Aruba. "Zij zag het steeds meer als een persoonlijke taak en opdracht om hier in Nederland bij te dragen aan een juist beeld van wat op Aruba gebeurde."

Aruba en het Genootschap Nederland-Aruba hebben een voorzitter en een vriendin verloren. Haar wil om, zo lang als mogelijk was, verbonden te blijven met ons bestuur, met haar Genootschap Nederland-Aruba en met de Arubaanse zaak is een toonbeeld van diepe betrokkenheid. Wij gedenken Gerda met eerbied en zijn haar dank verschuldigd voor de jarenlange invulling die zij aan haar voorzitterschap heeft gegeven.

De volledige tekst van de herdenking door het Genootschap Nederland-Aruba kunt u terugvinden op onze website: www.genootschapnederlandaruba.nl.

2016 is het jaar waarin Aruba viert dat het dertig jaar geleden, in 1986, zijn Status Aparte verkreeg. Het Genootschap Nederland-Aruba feliciteert Aruba van harte met dit jubileum en besteedt hieraan dit jaar zeker aandacht. In de onderstaande bloemlezing van actuele berichten die in december 2015 verschenen, staan klimaat, zeespiegelstijging, visumplicht Venezuela en cruistoeerisme centraal. Voor u Gelezen... is geredigeerd door ons bestuurslid Sidney Kock. Ik wens u veel leesplezier!

Nico van Grieken, voorzitter

Koninkrijk- en EU-relaties	2
02 december: 'Stijgende zeespiegel bedreiging voor Aruba'	2
03 december: Minister President, Mike Eman van Aruba, hield een lezing bij het Genootschap Nederland-Aruba in Nieuwspoord	2
05 december: VVD wil aandacht voor mogelijke visumplicht Venezuela	3
10 december: Nog geen besluit over visum Venezolanen	3
14 december: Omgekeerde bewijslast voor discriminatie en intimidatie	4
19 december: Staatsrechtconferentie: Minder praten en meer doen.....	4
21 december: Eén roamingtarief voor heel het Koninkrijk	5
22 december: Octa conferentie 2016 in Aruba	5
29 december: Koenders: Geen noodzaak visumplicht Venezuela	5
Financiën en economie	6
02 december: Online invullen in- en uitstapkaart vooral sneller	6
03 december : Privésector sluit zich aan bij herstel stadskernen	6

08 december: Verhoging minimumloon in 2016.....	7
09 december: Happy Flow mogelijk naar Schiphol	7
11 december: Eerste fase Welcome Plaza af.....	7
12 december: Cruisetoerisme trekt weer aan.....	7
15 december: Aruba krijgt uitstel voor goedkeuren begroting.....	8
28 december: Landsbegroting 2016 aangeboden aan parlement	8
28 december: Aruba tekent preliminair akkoord met Citgo	9
Onderwijs.....	9
07 december: Meer mogelijkheden buitenschoolse ontwikkeling kinderen	9
09 december: ATA steunt onderwijs met half miljoen.....	10
Diversen	10
03 december : Opening galerie voor Arubaanse kunst	10
07 december: Alle rotstekeningen Aruba vastgelegd in rapport	10
12 december : Documentaire over positie LHBT in het Koninkrijk.....	11
21 december : Koninklijke kerstkaart met Papiamentse tekst.....	11
23 december: Documentaire over rellen Schilderswijk	11

Noot: alle artikelen zijn uit *Amigoe*, tenzij anders vermeld.

Koninkrijk- en EU-relaties

02 december: ‘Stijgende zeespiegel bedreiging voor Aruba’

ORANJESTAD — Minister-president Mike Eman en minister Benny Sevinger van Ruimtelijke Ontwikkeling, Infrastructuur en Integratie wonen de klimaatop (COP21) in Parijs bij. Beiden spraken op de conferentie over de invloed van de oceaan op een klein eiland. Volgens Eman is de zeespiegelstijging een ‘serieuze uitdaging’ voor onze lokale economie.

Tijdens de klimaatop in Parijs komen alle partijen bijeen die deel uitmaken van het klimaatverdrag van de Verenigde Naties. Het doel van de conferentie is het bereiken van een nieuw klimaatakkoord dat in het jaar 2020 moet ingaan als het Kyoto-protocol afloopt. Minister Sevinger was de eerste dag van de conferentie, afgelopen maandag, alleen omdat Eman op Aruba bleef vanwege de grote zoekactie naar de opvarenden van de boot ‘La Rumbera’. Sevinger sprak namens hem over de ambitie van Aruba om in 2020 een volledig duurzaam eiland te zijn.

Daarnaast sprak hij over de rol van de oceaan op ons bestaan. “De bescherming van de zee is voor heel de wereld van belang, maar ook voor Aruba als klein eiland met 1,8 miljoen toeristen per jaar”, zegt Sevinger. “We werken aan het eerste oceaanpark, we werken aan onze mangroven waarvan een groot deel er slecht aan toe is en we doen ons best om de eiland en de zee te beschermen.” Hij hoopt dat alle landen dezelfde belofte zullen doen.

Eman stelde vandaag tijdens de klimaatop dat Aruba serieuze dreiging ondervindt van de stijgende zeespiegel. Dat schrijft de NOS op haar website. “Voor Aruba gaat het vooral om het kustgebied waar wij achtduizend hotelkamers hebben. Deze hotels staan op een hele mooie kustlijn, die maar één meter boven de zee uitsteekt. Dus u kunt zich voorstellen dat als de zee 30, 40, 50 of zelfs 100 centimeter stijgt, er plotseling een serieuze uitdaging is voor onze hotels. Samen vormen die 80 procent van onze economie”, aldus Eman.

03 december: Minister President, Mike Eman van Aruba, hield een lezing bij het Genootschap Nederland-Aruba in Nieuwspoor

DEN HAAG — Zo nu en dan richtte de Arubaanse premier Mike Eman zich gisteren rechtstreeks tot specifieke aanwezigen in het Haagse perscentrum Nieuwspoor. Naast woorden van dank voor steun en advies was het vooral een verzoek om vertrouwen te hebben in zijn plannen om het welzijn en de welvaart van Aruba te verbeteren.

De bijeenkomst, georganiseerd door het Genootschap Nederland-Aruba, werd bijgewoond door zo’n tweehonderd mensen, onder wie minister Benny Sevinger, de Gevolmachtigde minister van Aruba Alfonso Boekhoudt, Staatsraad Mito

Croes en vertegenwoordigers van bedrijven en organisaties als TNO, de Gasunie en de Rietveld Academie. Zij werden door Eman bedankt voor hun samenwerking en investeringen.

Het verzoek om vertrouwen en respect voor de keuzes van de regering Eman was vooral gericht aan secretaris-generaal Richard van Zwol van het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties en aan afgevaardigden van de Eerste en Tweede Kamer. "Ik weet niet wat Aruba Nederland heeft aangedaan", zei Eman, verwijzend naar de Nederlandse kritiek op de financiële situatie van Aruba, die in de zomer van vorig jaar resulteerde in een aanwijzing.

"De zorgen over de schuld waren meer dan terecht. De schuld was niet houdbaar. Maar ik vind het erg als die toenemende schuld wordt afgedaan als het resultaat van slecht management", zei de premier. Door de economische en financiële crisis ontwikkelde de nationale schuld van Frankrijk, Duitsland, Italië en andere Europese landen zich op een vergelijkbare wijze in de afgelopen jaren. Daar werd echter op geen enkele manier naar verwezen, zei hij. "Dat is een beetje pijnlijk. Die nuancering ontbreekt in de verhalen die we horen over Aruba."

Eman herhaalde verder dat zijn regering een bewuste keuze heeft gemaakt om met investeringen de economie te stimuleren, terwijl andere landen juist kiezen voor bezuinigen. Maar in Aruba zouden bezuinigingen niet helpen. "In Nederland begrijpt iedereen een uitspraak als de tering naar de nering zetten. Mensen worden enthousiast. Het zorgt voor vertrouwen, want er is iemand die de boel aanpakt. In Aruba zouden bezuinigingen de situatie hebben verergerd. Het zou tot meer pessimisme hebben geleid", zei Eman.

Hij voegde hier aan toe dat parallel aan de investeringen ook hervormingen zijn doorgevoerd, bijvoorbeeld van het pensioenstelsel. Het begrotingstekort is mede hierdoor de afgelopen jaren bijna gehalveerd. Tot slot merkte Eman op dat Aruba, in tegenstelling tot Curaçao en St. Maarten, na de ontmanteling slechts minimale financiële steun van Nederland heeft gevraagd. "We hebben het altijd op eigen kracht gedaan en daarom ben ik eigenlijk ook altijd optimistisch", aldus de premier.

"Ik hoop dat de aanwezige leden van de Eerste en Tweede Kamer goed geluisterd hebben", zei voorzitter Nico van Grieken van het Genootschap Nederland Aruba na afloop van de presentatie. Hij overhandigde Eman een exemplaar van het essay Droom & Daad, waarin de Rotterdamse burgemeester Ahmed Aboutaleb schrijft over het belang dat dromers en doeners hebben voor elke samenleving. Daarnaast ontving Eman een schilderij dat de bekende dominee Gerard Alers in 1944 maakte van Arubaanse vissersbootjes. De eigenaresse, Ada Smit-Bouman, overhandigde het erfstuk met het verzoek het aan de stichting Unoca te geven.

05 december: VVD wil aandacht voor mogelijke visumplicht Venezuela

DEN HAAG — De VVD vindt dat op Koninkrijksniveau moet worden nagedacht over een visumplicht voor Venezolanen die zich op Aruba of Curaçao willen vestigen. De Tweede Kamerleden Han ten Broeke en André Bosman schrijven dit naar aanleiding van een artikel in Amigoe.

Toerisme-minister Otmar Oduber liet weten dat een visumplicht voor Venezolanen 'zware politieke gevolgen' zou kunnen hebben. Ten Broeke en Bosman vragen aan de ministers Bert Koenders van Buitenlandse Zaken en Ronald Plasterk van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties of die verwachting klopt. "Deelt u de opvatting van de Arubaanse minister dat het instellen van een visumplicht enerzijds een effectieve oplossing zou kunnen zijn, maar anderzijds negatieve gevolgen zou kunnen hebben?", schrijven ze. "Welke negatieve gevolgen zou een dergelijk besluit dan voor Aruba of het Koninkrijk in het geheel kunnen hebben? Welke indicaties zijn daarvoor?"

De twee VVD'ers willen ook weten of de Nederlandse regering bereid is om de instelling van een visumplicht te bespreken met de autoriteiten van Aruba en Curaçao. Tot slot vragen ze of er een kans bestaat op een toename van het aantal Venezolanen dat naar Bonaire reist op het moment dat er een visum nodig is op Aruba en Curaçao.

10 december: Nog geen besluit over visum Venezolanen

ORANJESTAD — De regering heeft nog geen besluit genomen over een eventuele visumplicht voor Venezolaanse toeristen. Dat laat Toerisme-minister Otmar Oduber desgevraagd weten aan Amigoe. Momenteel wordt overlegd met Venezuela hoe het probleem van 'dollar-toeristen' opgelost kan worden.

Dat overleg vindt plaats middels een briefwisseling met de betrokken ministers van Venezuela. "We willen graag met Venezuela een oplossing zoeken voor de problemen", aldus Oduber. Een visum voor Venezolanen is nog lang niet concreet. De minister laat weten dat de uitslagen van de verkiezingen in het Latijns-Amerikaanse land daar geen invloed op hebben. Mocht wel besloten worden om een visum in te stellen, dan wordt dat een ander visum dan voorheen gebruikelijk was voor Venezolanen. "Het is onze tweede belangrijkste markt en Aruba moet wel aantrekkelijk blijven als er een visum komt", vindt Oduber. Er zouden bepaalde voorwaarden aan dit visum verbonden kunnen worden. De minister noemt enkele voorbeelden: "Als iemand al een visum heeft voor de Verenigde Staten, kan hij ook hier toegelaten worden. Mensen met een appartement of condominium op Aruba zouden uitgezonderd kunnen worden van de visumplicht. En

Venezolanen die hier al eerder in een hotel hebben overnacht ook.” Maar dat zijn slechts voorbeelden ‘in het geval dat’, benadrukt de minister.

14 december: Omgekeerde bewijslast voor discriminatie en intimidatie

ORANJESTAD — AVP-parlementariër Desiree de Sousa-Croes is al langer van mening ‘dat het in Aruba nog niet zo is dat iedereen gelijke kansen krijgt en op gelijke voet kan deelnemen aan onze samenleving’. Daarom overhandigde zij het wetsvoorstel Gelijke Behandeling aan de vicevoorzitter van de Staten, Chris Dammers. Als dit voorstel wordt goedgekeurd, kan iedereen die zich gediscrimineerd of geïntimideerd voelt aangifte doen zonder bewijslast. Ook moet er, gelijktijdig met de invoering van de wet, een commissie Gelijke Behandeling komen die onderzoek kan doen naar discriminatie.

‘Discriminatie wegens godsdienst, levensovertuiging, politieke gezindheid, ras, geslacht of op welke grond dan ook, is niet toegestaan’. Dat is reeds geregeld in zowel artikel 1 van de Grondwet van het Koninkrijk als in artikel 1 van de Arubaanse Staatsregeling. “Aruba kent echter geen anti-discriminatie wetgeving. Wel kent Aruba sinds kort anti-discriminatie artikelen in het arbeidsrecht”, schrijft Croes in de Memorie van Toelichting behorende bij het wetsvoorstel.

“Als je de Nederlandse Algemene Wet Gelijke Behandeling (AWGB) erop na leest, is mijn initiatief enigszins anders, waardoor het niet voldoet aan het concordantiebeginsel (wetten binnen Koninkrijk moeten zoveel mogelijk gelijkkluidend zijn, red.) in verband met de Hoge Raad die recht moet kunnen spreken in geschillen binnen het Koninkrijk”, laat Croes vanochtend aan Amigoe weten. “Maar het is naar mijn mening uitgebreider. En wat in Nederland in verschillende wetten is geregeld, daar wordt in de AWGB naar verwezen, wordt in mijn Landsverordening geregeld.”

Het wetsvoorstel verbiedt dat in het maatschappelijk verkeer onderscheid wordt gemaakt op bovengenoemde gronden. Wel mag er onderscheid gemaakt worden in bijvoorbeeld nationaliteit of geslacht als het de bedoeling is om ongelijkheid tussen groepen te verminderen of op te heffen. Door bijvoorbeeld zogenaamd voorkeursbeleid of diversiteitsbeleid. Personeelsbeleid kan er namelijk op afgestemd zijn om alloctonen en autoctonen gelijke kansen te bieden of om gelijke kansen te creëren voor alle leeftijdsgroepen en voor mensen met een (arbeids)handicap.

Met de invoering van de wet Gelijke Behandeling moet er ook een commissie Gelijke Behandeling ingesteld worden. Deze kan desgevraagd of op eigen initiatief een onderzoek instellen en geeft vervolgens een ‘niet bindend oordeel’. Een persoon of instantie die door de commissie in het gelijk is gesteld, kan hiermee dus geen gelijk afdwingen. “Daarvoor moet men naar de rechter. Dit zal echter niet vaak nodig zijn. In Nederland is gebleken dat de oordelen van de commissie meestal worden opgevolgd.”

Iemand die meent zodanig behandeld te worden dat dit in strijd is met de wet Gelijke Behandeling moet hiervoor feiten kunnen aanvoeren. Maar deze heeft, anders dan voorheen, geen bewijslast meer. Tot nu geldt het principe ‘wie stelt, bewijst’. Met de invoering van de wet is sprake van een omkering van de bewijslast. Degene tegen wie aangifte is gedaan, bijvoorbeeld een werkgever, moet bewijzen dat niet in strijd met de wet is gehandeld. De bewijslastverdeling komt daarmee, volgens het wetsvoorstel, tegemoet aan de benarde bewijspositie van het slachtoffer. “Tegelijkertijd doet deze regeling recht aan de processuele belangen van de wederpartij en de mogelijkheden zich tegen de vordering te verweren.” Het slachtoffer moet (seksuele) intimidatie of discriminatie namelijk wel aannemelijk kunnen maken. “Een blote en ongefundeerde stelling of beschuldiging is onvoldoende.” De wederpartij moet bewijzen dat niet in strijd met het verbod is gehandeld.

19 december: Staatsrechtconferentie: Minder praten en meer doen

NIJMEGEN — Aan de Radboud Universiteit in Nijmegen werd tijdens de jaarlijkse Staatsrechtconferentie uitgebreid gediscussieerd over het Statuut, de geschillenregeling en ingrijpen door de Rijksministerraad. “Misschien moeten we wat minder praten over staatsrecht”, was een opmerkelijke uitspraak tijdens een conferentie die staatsrecht juist als centraal thema had.

De sprekers gaven gelukkig een goede uitleg voor hun gedurfde stelling. De presentaties en workshops werden bijgewoond door studenten staatsrecht van verschillende Nederlandse universiteiten, beleidsmedewerkers van ministeries, afgevaardigden van de Caribische landen en eilanden en leden van de Raad van State, onder wie vice-president Piet Hein Donner.

Het voorstel om minder over staatsrecht te praten was afkomstig van onder andere mr. Etienne Ys, oud-premier van de Nederlandse Antillen. “Als er problemen zijn binnen het Koninkrijk, wordt er meteen gekeken wat het Statuut hierover te melden heeft, terwijl we ook gewoon met elkaar over problemen zouden kunnen praten,” zei Ys. Hij vergeleek het Koninkrijk met een voetbalvereniging, waar ook sprake is van samenwerking en onderlinge afspraken. Waar leden van een voetbalclub echter een duidelijk doel voor ogen hebben, namelijk samen voetballen, is er nog maar weinig zicht op de reden van samenwerking binnen het Koninkrijk en is daar ook nog maar weinig sprake van.

Organisaties, gemeentes, ziekenhuizen en universiteiten werken wel samen met partners in het Caribisch gebied, maar door bestuurders wordt er vooral gesproken over juridische en financiële onderwerpen. Angst voor het inleveren van autonomie is een belangrijke belemmering voor samenwerking, aldus Ys.

Ook staatsrechtgeleerde Luc Verhey, tevens Staatsraad en betrokken bij de evaluatie van Caribisch Nederland, betoogde dat er relatief veel aandacht gaat naar juridische discussies. De ontmanteling van de Nederlandse Antillen heeft voor veel spanning gezorgd, zei Verhey, die de politieke crisis op Sint Maarten als voorbeeld noemde. Het verdwijnen van de Nederlandse Antillen als buffer heeft gezorgd voor een meer directe bemoeienis van Nederland met de lokale overheden,

maar ook voor kortere lijnen tussen de Staten en bestuurders op de eilanden. “We verlangen naar juridische structuren en regels, maar die brengen de oplossingen voor maatschappelijke problemen niet dichterbij,” zei Verhey. Hoogleraar staatsrecht Arjen van Rijn, verbonden aan de Universiteit, beperkte zijn presentatie wel vooral tot wetten en regels. Van Rijn, tevens met regelmaat adviseur van de Caribische regeringen, sprak met name over de aanwijzingen voor de gouverneurs van Aruba en Sint Maarten, waarvoor de Rijksministerraad volgens hem niet de juiste procedure heeft gevolgd. Maar hij plaatste ook vraagtekens bij de handelswijze van de gouverneur van Sint Maarten in de huidige politieke crisis, die lijken te leiden tot uitgestelde verkiezingen. “De gouverneur had buiten die discussie moeten blijven,” zei Van Rijn. “We kunnen de parlementaire democratie wel anders inrichten. Dat kan en mag. Het Statuut geeft daar zelfs ruimte voor. Maar tot die tijd moeten we ons wel houden aan de geldende wetgeving. We hebben niets anders,” zei hij.

21 december: Eén roamingtarief voor heel het Koninkrijk

ORANJESTAD — Bij de Staten stromen wekelijks klachten binnen van mensen die naar het buitenland zijn geweest en vervolgens verrast worden door een torenhoge telefoonrekening. Dit wordt veroorzaakt door buitenlandse telecombedrijven die ‘roamingkosten’ in rekening brengen wanneer men gebruik maakt van hun netwerk. PDR-Statelid Andin Bikker wil van het Koninkrijk één roaminggebied maken en zo de kosten verlagen.

Bikker wil dat er vaste roamingprijzen komen voor landen binnen het Koninkrijk, waardoor men minder snel verrast wordt door een hoge telefoonrekening. Dit in navolging van andere landen die hierin al zijn voor gegaan. “Recent heeft Latijns-Amerika dit ingesteld, waardoor roamingkosten daar zijn verlaagd. Maar ook landen als Colombia en Bolivia hebben regelgeving hiervoor sinds 2013, net zoals Europa een roamingverordening heeft, waardoor ze daar gebruik maken van goedkope roamingtarieven.” Gelet op deze ontwikkelingen is nu het Koninkrijk in zijn ogen aan de beurt. Tijdens het eerstvolgende Interparlementair Koninkrijksoverleg (IPKO) tussen alle Parlementen van het Koninkrijk, zal hij het onderwerp ‘Koninkrijk der Nederlanden als een uniform roaming-gebied’ op de agenda zetten. Volgens hem past dit onderwerp ook in het kader van de economische samenwerking die tussen de verschillende landen wordt nagestreefd, zoals de mogelijke realisatie van de ferry-verbinding tussen Aruba, Curaçao en Bonaire en de directe vluchten tussen St. Maarten en Aruba.

Voor het Koninkrijk wil hij samen met een bemiddelaar met de telecombedrijven om de tafel gaan zitten om de nieuwe roamingtarieven vast te stellen. Hoe een dergelijke overeenkomst tot stand moet komen en hoe het eruit moet komen te zien, weet hij nog niet precies. “Er moet onderhandeld worden en de telecombedrijven moeten uitleggen waarom bepaalde prijzen niet lager kunnen. Dit moeten ze aannemelijk kunnen maken aan de toezichhouder

22 december: Octa conferentie 2016 in Aruba

ORANJESTAD — De Association of Overseas Countries and Territories (Octa) houdt haar jaarlijkse ministeriële conferentie in 2016 op Aruba. Dat werd onlangs aangekondigd door de regering. Deze zogenaamde Octa-EU conferentie vindt afwisselend plaats in één van de Europese landen en gebieden overzee’s (LGO’s) en Brussel.

De exacte datum en plek van de conferentie zijn nog niet bekend gemaakt. Octa telt 22 leden, waaronder dus Aruba, Curaçao, St Maarten en de BES-eilanden, en kent een roulerend voorzitterschap voor de jaarlijkse conferentie. Volgend jaar is Aruba voorzitter.

Het samenwerkingsverband is sinds 2000 actief om gezamenlijk visies te ontwikkelen voor LGO-beleid en dat aan de Europese Commissie te presenteren. Bovendien moet Octa het collectief samenwerken in gebieden met gelijksoortige omstandigheden bevorderen alsook de samenwerking op het terrein van de duurzame ontwikkeling van de LGO’s.

29 december: Koenders: Geen noodzaak visumplicht Venezuela

DEN HAAG — Minister Bert Koenders van Buitenlandse Zaken ziet geen reden om een visumplicht voor Venezolanen in te voeren, aangezien Aruba en Curaçao al maatregelen hebben getroffen om de instroom van Venezolanen te controleren. Koenders schrijft dit in antwoord op vragen van VVD-Tweede Kamerleden Han ten Broeke en André Bosman.

De twee VVD’ers vroegen eerder deze maand naar de mogelijkheid van een visumplicht. Aanleiding was een Amigoe-artikel, waarin Toerisme-minister Otmar Oduber waarschuwde voor zware politieke gevolgen van een visumplicht. Koenders schrijft dat het instellen of afschaffen van een visumplicht altijd gevolgen heeft voor de relatie tussen landen en voor de mensen die volgens de regels, ofwel bonafide, elkaars land bezoeken.

“De vele bonafide reizigers die Aruba en Curaçao uit Venezuela ontvangen, dragen in aanzienlijke mate bij aan de lokale economie en zijn van groot belang voor zowel het toerisme als de handel. Het invoeren van een visumplicht zou een obstakel betekenen voor een reis naar het Caribisch deel van het Koninkrijk, maar is tegelijkertijd geen garantie dat daarmee minder bonafide of minder kapitaalkrachtige reizigers wegblijven”, aldus Koenders.

Bovendien hebben Aruba en Curaçao beide maatregelen genomen, zoals strengere controles en regels voor het terugsturen van mensen zonder verblijfsvergunning. Het invoeren van een visumplicht is wel met Nederland besproken, maar werd niet noodzakelijk geacht, aldus de minister.

Ten Broeke en Bosman vroegen ook naar het risico dat Venezolanen vaker voor Bonaire zullen kiezen, als Aruba en Curaçao wel besluiten om een visumplicht in te voeren. Hierop antwoordde Koenders dat het instellen van een visumplicht een Koninkrijksaangelegenheid is, dus dat Nederland altijd betrokken zal zijn bij die beslissing.

Financiën en economie

02 december: Online invullen in- en uitstapkaart vooral sneller

ORANJESTAD — Het invullen van de Instap- en Uitstapkaart (IU), die tot nu toe in het vliegtuig verstrekt werd aan toeristen, kan sinds gisteren ook online. Het is een extra service van immigratiedienst lasa. De papieren versie blijft daarnaast bestaan. De ingevulde gegevens worden tien jaar bewaard.

Het invullen van de kaart (in het Engels 'ED-card') kan op www.edcardaruba.aw, de site is beschikbaar in het Engels, Nederlands en Spaans. Dit kan alleen tot 48 uur voor vertrek naar Aruba, omdat het verwerken van de ingevulde gegevens maximaal 48 uur kan duren. Als er minder tijd is tot vertrek, kunnen reizigers gewoon de papieren versie invullen die in het vliegtuig wordt uitgedeeld.

Het online invullen van de IU-kaart betekent niet dat de toerist automatisch toegang tot Aruba heeft. Die beslissing blijft bij de immigratiemedewerker liggen. Mocht een vlucht gemist of geannuleerd worden, dan moet de toerist de gegevens opnieuw indienen. Ook voor kinderen met een eigen paspoort is online invullen mogelijk, maar elke reiziger moet dit apart doen, ook als hij met een groep reist. Voor elke reis naar Aruba moet een nieuwe IU-kaart ingevuld worden, maar de website bewaart de persoonsgegevens tien jaar en dus kunnen reizigers de eerder ingevulde informatie oproepen en hoeven zij dit alleen nog maar in te dienen als zij een volgende keer naar Aruba gaan.

De mogelijkheid om de IU-kaart online in te vullen, bespaart vooral veel tijd, volgens lasa. De wachttijd op de luchthaven wordt verkort, maar ook is het mogelijk om online de status van de aanvraag te bekijken. Aruba Airport Authority (AAA) plaatste een filmpje met instructies op hun Facebookpagina. Een bevestiging van het invullen wordt naar het opgegeven e-mailadres gestuurd, maar uitprinten is niet nodig. Eenmaal aangekomen op Reina Beatrix wordt het paspoort gescand en voor de medewerker is meteen zichtbaar dat de IU-kaart al is ingevuld. AAA: "Dit verkort de wachttijd bij de Immigratiedienst en zo blijft meer tijd over om te genieten van Aruba!"

De persoonsgegevens, zoals paspoortnummer, nationaliteit en 'alles wat herleidbaar is tot een individuele natuurlijke persoon', worden opgeslagen in een persoonsregistratie en dit wordt alleen gebruikt voor registratie als toerist, is te lezen op de website van de IU-kaart. Deze informatie mag niet aan derden worden verstrekt, tenzij dit nodig is voor het doel van de registratie, het wettelijk vereist is of na toestemming van de persoon zelf. Verder mag dit alleen 'ten behoeve van wetenschappelijk onderzoek of statistiek dan wel op grond van dringende en gewichtige redenen', zolang dit niet in strijd is met de wet en de 'persoonlijke levensfeer niet onevenredig wordt geschaad'.

03 december : Privésector sluit zich aan bij herstel stadskernen

ORANJESTAD — Het nog op te richten bedrijf Renobacion Aruba NV gaat zich inzetten voor herstel van de oude stadskernen van Oranjestad en San Nicolas. Banken, verzekeringsmaatschappijen en de overheid slaan via dit bedrijf de handen ineen en gaan vervallen, maar waardevolle panden opkopen, opknappen en weer verkopen of verhuren. Het doel is om de binnenstad van beide steden te revitaliseren.

Naast alle andere ontwikkelingen van de overheid en het Monumentenfonds gaat dit nieuwe bedrijf zich ook inzetten voor de renovatie van de bevolkingscentra van Aruba. De panden die in aanmerking komen, hoeven niet noodzakelijk een monument te zijn. Als eerste project wordt momenteel gekeken naar het voormalige gebouw van de Voogdijraad in Oranjestad. Dit gebouw is van de overheid en het zal dus haar eerste bijdrage aan de nieuwe nv zijn. Renobacion Aruba wil het pand opknappen en vervolgens verhuren.

Geïnspireerd door Stadsherstel Amsterdam werd in 2011 een protocol getekend voor de herstelplannen van de Arubaanse binnensteden. Vertegenwoordigers van de organisatie hebben om tafel gezeten met premier Mike Eman. De nv wordt deze maand formeel opgericht. Volgens Eman was het een langdurig proces om het bedrijf van de grond te krijgen. Vooral omdat er veel partners bij betrokken zijn. Maar nu is het zover, zegt de premier. Alle commerciële banken, pensioenfondsen Apfa en andere financiële instanties stoppen geld in het nieuwe bedrijf. De overheid participeert ook, maar draagt vooralsnog geen geld bij.

Eman is erg blij dat grote bedrijven deze ontwikkeling steunen. Hij benadrukt dat de participerende bedrijven vrijwel geen risico lopen. "Want de betreffende panden zijn zeer waardevol en wanneer ze eenmaal opgeknapt zijn, kan er geld mee verdiend worden door ze te verhuren of verkopen." De beslissing welk pand in aanmerking komt voor koop en herstel, wordt genomen door de Raad van Toezicht van de nieuwe nv. Hierbij wordt rekening gehouden met advies vanuit Stadsherstel-instanties in Nederland.

08 december: Verhoging minimumloon in 2016

ORANJESTAD — Het huidige minimumloon van 1636 florin per maand wordt volgend jaar verhoogd. Om hoeveel verhoging het gaat, is nog onduidelijk, maar dat het minimumloon omhoog gaat, staat vast, aldus Sociale Zaken-minister Paul Croes. De Sociaal Economische Raad (SER) bracht al een advies uit, alleen ziet de minister ruimte voor meer verhoging. De Raad moet hierover opnieuw advies uitbrengen en daar is nu het wachten op. Vervolgens wil de minister in dialoog met vakbonden en sociale partners de verhoging vaststellen. “Alleen het percentage moet nog worden vastgesteld.” Croes gaf in mei van dit jaar, na vragen van Statenleden tijdens de behandeling van de Landsbegroting 2015, aan de mogelijkheden voor het verhogen van het minimumloon te onderzoeken. De minister gaf toen ook aan dat bij het vaststellen van het nieuwe minimumloon alle ontwikkelingen moeten worden meegenomen die effect hebben op het inflatiepercentage. Zoals benzineprijzen en de ingevoerde Health Tax, BAZV. De minister vindt dat vanuit de zijde van de overheid de verhoging op een ‘verantwoorde manier’ moet gebeuren.

09 december: Happy Flow mogelijk naar Schiphol

ORANJESTAD — Project Happy Flow valt wereldwijd goed in de smaak. Ook de Amsterdamse luchthaven Schiphol heeft interesse om het systeem te introduceren.

Een delegatie van Schiphol en luchtvaartmaatschappij KLM is op Aruba om de Aruba Happy Flow te bekijken op Reina Beatrix. Zij sloten zich in mei van dit jaar aan bij het project. Het doel van het bezoek is te kijken of Happy Flow ook geïntroduceerd kan worden op Schiphol. Deskundigen van de afdelingen passagierservice en veiligheid kregen een uitgebreide uitleg en rondleiding bij het project.

Maar ook elders in de wereld bevalt het biometrische instapsysteem goed. Vorige week kreeg het concept de Pioneer Award van Apsca, een Aziatisch-Pacifisch forum. Eerder werd het project ook toegelicht op conferenties, onder andere in Duitsland. Passagiers hoeven met Happy Flow alleen hun paspoort te scannen, waarna de boardingkaart uit de kiosk rolt. Het paspoort hoeft maar één keer gebruikt te worden en het scannen van het gezicht van de passagier werkt als paspoort en instapkaart. Overigens voorlopig alleen voor volwassen KLM-passagiers met een Europees paspoort en Amerikanen en Canadezen met een zogenaamd E-paspoort.

11 december: Eerste fase Welcome Plaza af

ORANJESTAD — Toerisme-minister Otmar Oduber, directeur Jossy Figaroa van Aruba Ports Authority en directeur Gerald Keteldijk van Departamento Transporte Publico brachten een bezoek aan de Welcome Plaza bij de cruiseterminal. Daar werd de eerste fase van het project afgerond. De plannen voor de aanleg van dit parkachtige plein begonnen drie jaar geleden. De vernieuwde infrastructuur zorgt ervoor dat gidsen en touroperators goede service kunnen bieden aan de cruisetoeristen, aldus Oduber. Zo komt er een stationgebied voor tourbussen, waar er nu veertien kunnen staan. Bij aankomst van een cruiseschip zijn daar meestal dertig tot veertig bussen tegelijk en daarom wordt dit in de tweede fase uitgebreid. Er komen dan ook meer kiosken en meer beplanting, bijvoorbeeld gras. De toestroom van de bussen wordt geregeld door middel van een organisatiesysteem. Figaroa hoopt dat door het investeren in dit project cruisetoeristen sneller geneigd zijn om nog eens terug te komen naar Aruba en dat op deze manier hun vakantie-ervaring geoptimaliseerd wordt.

12 december: Cruisetoerisme trekt weer aan

ORANJESTAD — Het aantal toeristen dat Aruba dit jaar bezocht, is de miljoen inmiddels gepasseerd. Aruba Tourism Authority (ATA) maakte de cijfers van oktober bekend en daarin is opnieuw een sterke groei te zien in de Noord-Amerikaanse en Venezolaanse markt. Ook het cruisetoerisme krabbelt weer op. Colombiaanse toeristen waren er een stuk minder.

Dit jaar kwamen tot oktober 996.162 toeristen naar Aruba, wat 15,2 procent meer is dan in dezelfde periode vorig jaar. In de maand oktober waren er 109.024 verblijfstoeristen, 17,67 procent meer dan in oktober 2014.

Het totaal aantal cruisetoeristen daalde in oktober licht met 0,3 procent. Vorig jaar oktober bezochten 51.131 toeristen Aruba, verdeeld over 26 ‘calls’. Dit jaar is dat 50.953 in twintig calls. Ook de cijfers van de maand november zijn bekend. Het aantal bezoekers steeg met 18,6 procent. Dat zijn 79.753 passagiers in 35 calls, terwijl er vorig jaar met hetzelfde aantal calls 67.246 mensen kwamen.

De grootste stijging was te zien in bezoekers uit Argentinië (+71,6 procent). Opvallend is dat verder alleen Venezuela stijgt; er kwamen in totaal 40.387 Venezolanen naar Aruba in oktober, wat 34,6 procent meer is dan vorig jaar. Colombianen meden Aruba (-32,6 procent), maar ook toeristen uit Chili (-16,6 procent) en Brazilië (-29,8 procent) lieten het afweten. De Latijns-Amerikaanse markt groeit hard en heeft nu een marktaandeel van 43,7 procent. Daarmee haalt het de Noord-Amerikaanse markt nog net niet in, want die staat nu op 45,1 procent. Uit de Verenigde Staten bezochten 46.778 mensen Aruba (+10 procent) en uit Canada 2437 (+7,8 procent).

Een andere opvallende stijging is afkomstig uit het Verenigd Koninkrijk. In totaal bezochten 1441 Britten ons eiland, wat 53,8 procent meer is dan vorig jaar oktober. Het aantal Nederlandse toeristen nam licht af (-5,2 procent), terwijl Italië, Scandinavië en Duitsland licht groeiden. Het Europese marktaandeel komt daarmee op 6,7 procent.

De zogenaamde 'kwaliteit van toerisme' nam licht af ten opzichte van vorig jaar oktober. De Average Daily Rate (ADR), gemiddelde prijs per hotelkamer, daalde van 183,87 dollar naar 179,89. De kamers waren iets minder druk bezet, namelijk 73,3 procent tegenover 75,9 procent vorig jaar oktober. De opbrengst per hotelkamer (Revpar) daalde met 5,5 procent naar 131,77 dollar. Het enige wat toenam, is het aantal beschikbare kamers. Volgens ATA komt dat doordat de renovatie van RIU Palace is afgerond. ATA reageerde niet direct op de vraag van Amigoe voor verdere uitleg over de toerismecijfers.

15 december: Aruba krijgt uitstel voor goedkeuren begroting

ORANJESTAD — De Landsbegroting 2016 had volgens de wet uiterlijk vandaag door de Staten goedgekeurd moeten worden. Dat is niet gelukt. Op verzoek heeft het College Aruba financieel toezicht (CAft) de regering ruim zes weken uitstel gegeven om de begroting alsnog door het parlement te loodsen. De nieuwe deadline is 31 januari 2016.

Dat maakte het College in een persbericht bekend. Financiën-minister Angel Bermudez bevestigt desgevraagd aan Amigoe dat de Landsbegroting 2016 sinds gisteren bij de gouverneur ligt en daarna zo snel mogelijk naar de Staten gaat voor behandeling.

In een eerder advies over de ontwerpbegroting 2016 liet het CAft al weten dat deze 'op dit moment niet duurzaam houdbaar is'. De begroting laat, ondanks inspanningen, een te hoog tekort zien. Het financieringstekort komt volgens het College uit op 2,9 procent, wat hoger is dan de 2 procent die Aruba berekend heeft. Het verschil zit in de opvatting van het CAft dat de verwachte meeropbrengsten uit invorderingsacties te optimistisch zijn. De geplande invoering van een Arubaanse Bestedingsbelasting (ABB) zou dit verschil kunnen oplossen. Snelle invoering van de ABB zou begin 2016 circa 50 miljoen florin aan extra middelen opleveren. Het College adviseerde daarom al eerder om wetgeving hiervoor zo spoedig mogelijk af te ronden. Als dat niet haalbaar is, adviseert het CAft om ongeveer 50 miljoen florin extra te bezuinigen.

Minister Bermudez denkt dat er ook andere oplossingen zijn. Hij noemt met name de heropening van de olieraffinaderij in San Nicolas. "Dat kan een grote game changer zijn." De raffinaderij droeg, voordat het in 2009 de deuren sloot, voor ongeveer 12 procent bij aan het toenmalig bruto binnenlands product (bbp). Heropening zou voor genoeg overheidsinkomsten zorgen om het financieringstekort te verminderen. De regering hoopt dat potentiële koper Citgo voor het einde van dit jaar een beslissing neemt. Maar ook als de koop en heropening niet doorgaan, ziet Bermudez mogelijkheden. Het slopen van de raffinaderij kan namelijk ook geld opleveren voor de regering. Ten slotte sluit Bermudez verdere verhoging van de belasting op bedrijfsomzetten (bbo) en de bestemmingsbelasting AZV (bazv) niet uit. "In mei wordt geëvalueerd hoe de uitvoering loopt en of er een Nota van Wijziging (voor de Landsbegroting, red.) moet worden ingebracht."

Feitelijk moet de Rijksministerraad (RMR) uitstel verlenen voor de vaststelling van de begroting. Het CAft heeft na recente gesprekken met onder meer de Raad van Advies, de minister van Financiën, de Ministerraad en de Commissie Financiën en Economische Zaken van de Staten besloten om de RMR positief te adviseren over het uitstel. Volgend jaar moet wel alles volgens de wettelijke termijn verlopen. Het opstellen van de ontwerpbegroting 2017 moet zodanig versneld worden dat tijdige aanlevering per 1 september 2016 wordt gerealiseerd, aldus het CAft. "Dan kan een tijdige vaststelling door de Staten vóór 15 december mogelijk zijn."

28 december: Landsbegroting 2016 aangeboden aan parlement

ORANJESTAD — De Landsbegroting 2016 ligt bij het parlement. De regering maakte dat vlak voor kerst bekend. Het begrotingstekort komt volgens de regering volgend jaar uit op 2 procent, hetgeen binnen de norm is van afspraken met Nederland. De Landsbegroting wordt in januari, na het kerstreces, door de Staten behandeld.

Volgens het College Aruba financieel toezicht (CAft) zijn de begrotingscijfers niet realistisch en moet de regering rekening houden met minstens 50 miljoen minder aan belastinginkomsten. Het College denkt daarom dat het begrotingstekort volgend jaar uitkomt op 2,9 procent. De regering meent echter dat de tekortnorm van 2 procent wel gehaald wordt en wijst op het recent ondertekende (voorlopige) akkoord met oliemaatschappij Citgo voor de heropening van de raffinaderij in San Nicolas. De heropening zou de overheid volgens de regering zeker 20 tot 50 miljoen florin extra inkomsten opleveren. Financiën-minister Angel Bermudez liet eerder aan Amigoe weten dat in mei geëvalueerd wordt hoe de uitvoering van de begroting loopt en of er een Nota van Wijziging moet worden ingebracht.

Het College houdt toezicht op de overheidsfinanciën van Aruba. Het doel is om voor het eind van de regeringstermijn een begrotingsevenwicht te bereiken. Dan moet het voor Aruba ook mogelijk zijn om met Nederland op te trekken op de internationale geldmarkt. Op die manier hoopt Aruba leningen tegen goedkopere rentetarieven af te kunnen sluiten en zo jaarlijks miljoenen aan rente te besparen.

28 december: Aruba tekent preliminair akkoord met Citgo

ORANJESTAD — De Arubaanse regering heeft een ‘heads of agreement’ afgesloten met oliemaatschappij Citgo voor de lease van de raffinaderij van San Nicolas. Dit is bekendgemaakt door premier Mike Eman, Energie-minister Mike de Meza en minister Paul Croes van Arbeidszaken tijdens een persconferentie.

Woensdagmiddag werd al aangegeven dat een akkoord tussen Aruba en Citgo op handen zou zijn. Regeringsadviseur Richard Arends verwachtte echter dat pas na de kerst een akkoord zou worden beklonken. “Het ging opeens heel snel”, laat hij woensdagavond weten.

Het gaat hier om een niet-bindend akkoord tussen de regering en de oliemaatschappij, waarin beide partijen het eens zijn over hoofdpunten. De Meza krijgt hiermee ook groen licht om verder met Citgo te onderhandelen voor een definitief akkoord, waarvan de deadline op 31 maart 2016 is gezet. Het idee is dat Aruba eigenaar wordt van de raffinaderij, die nu nog eigendom is van Valero. Daarover moeten Aruba en Valero nog onderhandelen, verklaart De Meza. Daarna leaset Aruba de raffinaderij aan Citgo voor een periode van tussen de 15 en 25 jaar, met de optie om met 10 jaar te verlengen. Over wie eventueel na die periode de ontmanteling en sanering voor zijn rekening neemt, wordt momenteel nog onderhandeld.

Volgens De Meza is een lease met Aruba als eigenaar voor beide partijen het beste gebleken uit vijf modellen waaruit men kon kiezen. Het is nog altijd de bedoeling dat de raffinaderij een meer milieuvriendelijke operatie wordt, onder andere door over te stappen naar het gebruik van aardgas als brandstof voor de raffinagefaciliteiten.

Ook staat in het akkoord dat zoveel mogelijk banen binnen de raffinaderij naar Arubanen moeten. De Meza zegt dat directe onderhandelingen met Citgo - een dochteronderneming van het Venezolaanse staatsoliebedrijf PdVSA - in totaal twee en een half jaar hebben geduurd.

De minister zegt dat de regering tijdens de onderhandelingen ook advies en contacten heeft ingewonnen van derden, onder meer van de in Houston woonachtige Venezolaanse zakenman Roberto Rincon. Deze zakenman is onlangs door de Amerikaanse autoriteiten gearresteerd op verdenking van omkoping van functionarissen van PdVSA.

Rincon zou eigenaar zijn van meerdere bedrijven op Aruba, en bevriend zijn met Hugo Carvajal die vorig jaar op verdenking van drugshandel is aangehouden op verzoek van het Amerikaanse OM. Carvajal is vervolgens in opdracht van Nederland weer op op vrije voeten gesteld. De Meza zegt meerdere malen contact te hebben gehad met Rincon en in die periode geen aanleiding te hebben gehad om te denken dat hij met criminele activiteiten bezig was.

Oppositiepartij MEP is blij dat de raffinaderij weer open gaat. Dat de politieke partij hier geen credit voor krijgt, dat maakt haar niet uit, zo laat MEP-parlementariër Glenbert Croes weten. “Het gaat om het welzijn van Aruba. Wat ons wel bevreemd is dat de regering in april nog wist te melden dat er geen kopers zijn en dat ontmanteling de enige realistische optie is.” De optie om de raffinaderij over te nemen en daarna te leasen alsook de plannen om de raffinagefaciliteiten op aardgas te laten draaien is iets waar MEP zich al langer sterk voor maakt. Croes sprak naar eigen zeggen maanden terug hier al over met de vicepresident van PdVSA.

Onderwijs

07 december: Meer mogelijkheden buitenschoolse ontwikkeling kinderen

ORANJESTAD — Kinderen moeten voor en na schooltijd meer mogelijkheden krijgen om zich te ontwikkelen. Dat is de belangrijkste uitkomst van de Safety Net-conferentie die afgelopen week gehouden werd in en met de Universiteit van Aruba.

Jeugd- en onderwijsprofessionals spraken met elkaar over de nieuwste ontwikkelingen rondom ‘brede school’, ouderpartnerschap, de rol van vaders in de opvoeding, preventie bij jonge kinderen en het aanbod van naschoolse activiteiten. De conferentie is een initiatief van de interlandelijke taskforce kinderrechten. Daarin werken alle landen van het Koninkrijk samen om de kinderrechten in de landen te verbeteren.

“Alle kinderen van het Koninkrijk moeten gezond en veilig kunnen opgroeien en zich kunnen ontwikkelen. Dat is de gezamenlijke opdracht van het internationale Kinderrechtenverdrag waarvoor het Koninkrijk zich in april van dit jaar in Geneve heeft verantwoord. Als er voldoende voorzieningen zijn voor kinderen om hun vrije tijd goed te besteden, dan voorkom je ook dat ze zich gaan vervelen en verkeerde dingen gaan doen”, zegt Sacha Geerman, de Arubaanse voorzitter van de taskforce.

Sociale Zaken en Jeugd-minister Paul Croes opende de eerste dag van de conferentie. Op de tweede dag legden de deelnemers werkbezoeken af aan YMCA San Nicolas en Dakota en maakten zij kennis met het Jeugdparlement. De deelnemers wisselden verder vooral ervaringen uit. De taskforce zal de resultaten van de conferentie aanbieden aan de Koninkrijksconferentie, met het advies om Safety Net verder te stimuleren.

Naast Safety Net heeft de taskforce als speerpunten: kennisuitwisseling rond aanpak kindermishandeling/huiselijk geweld, preventief jeugdbeleid en goed opvoeden, hoe doe je dat?

09 december: ATA steunt onderwijs met half miljoen

ORANJESTAD — Colegio EPI ontving onlangs 500.000 florin van Aruba Tourism Authority (ATA) om te investeren in de sector Hospitality & Toerisme. Het geld is vooral gebruikt voor de aanschaf van computers, beeldschermen en printers.

Een echte verrassing was het niet meer, want de financiële steun was begin augustus al vastgelegd. Tijdens een speciaal daarvoor belegde avond kreeg EPI een plakkaat overhandigd met daarop het gesponsorde bedrag. Daarbij waren Toerisme-minister Otmar Oduber, Onderwijs-minister Michelle Hooyboer-Winklaar en ATA-directeur Ronella Tjin Asjoe-Croes aanwezig. Hooyboer-Winklaar sprak van een 'win-win situatie', omdat de opleiding gericht is op de toeristische industrie en ATA uiteindelijk weer de voordelen van de investering terug zal krijgen. Met het geld gaat EPI het niveau van de opleiding verder omhoog halen en de ervaring van studenten verbeteren. Opleidingsmanager Ryan Maduro is blij met de investering in de kwaliteit van onderwijs, maar gaf ook aan dat het ambitie creëert bij jongeren om een baan in het toerisme te willen. Minister Oduber hoopt dat de studenten van EPI later kwaliteitsservice kunnen bieden aan de bezoekers van Aruba, om zo het toerisme steeds te verbeteren.

Diversen

03 december : Opening galerie voor Arubaanse kunst

SAN NICOLAS — Een nieuwe plek voor interactie tussen lokale kunstenaars en hun publiek. Dat is het doel van galerie Espacio Azul, die haar deuren opent in de Bernhardstraat 101-6 in San Nicolas. Cultuur-minister Otmar Oduber kwam recent al een kijkje nemen. Hij is blij dat in het hart van San Nicolas weer een galerie opengaat. Espacio Azul is omgekeerd weer blij met de plannen die de minister heeft om van San Nicolas een kunst- en cultuurhoofdstad te maken. In de ruimte is kunst en design te vinden van Arubaanse kunstenaars, maar ook van andere eilanden uit de Cariben.

07 december: Alle rotstekeningen Aruba vastgelegd in rapport

ORANJESTAD — Aruba telt ongeveer 470 rotstekeningen blijkt uit twintig jaar onderzoek door het Archeologisch Museum. Opvallend is dat de kwaliteit van deze eeuwenoude afbeeldingen de laatste zestig jaar hard achteruit is gegaan, maar de oorzaak is onbekend.

Al bijna twintig jaar doet dr. Aad Versteeg, samen met drs. Harold Kelly, in opdracht van het Archeologisch Museum onderzoek naar Arubaanse rotstekeningen. Het begon in 1996 met een boekje van P. Wagenaar-Hummelinck met de titel 'De rotstekeningen van Aruba'. De zwart-wit foto's van de tekeningen, gesorteerd per locatie, vormden de basis van het onderzoek waar Versteeg vanaf het begin bij betrokken was.

"In Nederland zijn we begonnen met het nummeren van deze tekeningen tot nummer 323. Uiteindelijk hebben we er 470 gevonden toen we op Aruba waren", vertelt Versteeg. Op een aantal plekken vond hij er meer dan Wagenaar had beschreven, soms bleken vijf tekeningen die 'los' geregistreerd stonden, één voorstelling en dus één tekening te vormen. Het rapport dat in 2016 gepubliceerd zal worden, telt zo'n 400 pagina's en 1000 foto's. Het bestaat uit twee delen: een catalogus met daarin alle rotstekeningen over het hele eiland verspreid en een tweede deel met een uitgebreide datering per tekening, een interpretatie en de staat van de schildering. Daarvoor maakte Versteeg gebruik van de uitgebreide archeologische literatuur die er bestaat over vergelijkbare schilderingen in Australië, Centraal-Azië en het Amazone-gebied. "Daar zijn nog steeds volkeren die deze tekeningen maken. Het zijn eigenlijk altijd sjamanen (priesters, red.) die dat maken in het kader van hun religie, of hoe je dat wilt noemen." De gelijkenis met Arubaanse tekeningen is opvallend groot. "Deze mensen kunnen ons dus nog steeds vertellen waar de symbolen voor dienen."

Een sjamaan heeft een soort doktersfunctie binnen de gemeenschap, vertelt Versteeg. "Zij staan in contact met de geestelijke wereld en gebruiken daarbij verdovende middelen." Wat zij vervolgens meemaakten in die staat, 'schreven' zij op door middel van de tekeningen. "In een aantal tekeningen hier is dat ook terug te zien, dus eigenlijk waren er duizend jaar geleden al drugs." Dat is niet ongebruikelijk, benadrukt de deskundige, want in Venezuela is dat eerder ook al aangetroffen.

Wat ongebruikelijk is, zijn tekeningen waarbij er met wit over rood heen is geschilderd. Er bestaan rode en witte tekeningen, soms zijn de kleuren gecombineerd, maar dit is opvallend. "We denken dat het te maken heeft met het feit dat er andere mensen op die plek kwamen wonen en dat zij bijvoorbeeld iets in de tekeningen zagen dat ongepast was in hun cultuur. Denk maar aan de beeldenstorm in Europa waar alles gezuiverd werd van bepaalde beelden die ineens niet meer binnen de kerk pasten."

Versteeg en Kelly zijn onlangs twee weken lang 'door de mondi wezen rennen', zoals hij het zelf beschrijft, om letterlijk elke tekening te bekijken en die opnieuw vast te leggen in foto's. "In 1955 zijn de eerste foto's gemaakt, maar daarvoor is ook een aantal vastgelegd door natekenen, voor het eerst in 1828, maar ook in 1880." Op zoek naar de locaties van schilderingen die in 1955 werden vastgelegd, was een aantal daarvan onvindbaar. Zoals een locatie die aangeduid was als 'blok graniet bij Kudawechea'. "Dat is waarschijnlijk gebruikt om cement van te maken of is als decoratie bij een hotel neergezet." Zo vond Versteeg bij hotel Tamarijn een rots met daarop resten van een tekening, die daar ooit voor de sier was neergelegd.

Er zijn meer tekeningen aangetast. “Het is een raadsel waarom de schilderijen duizend jaar goed bewaard zijn gebleven en dat nu ineens afneemt. Als we onze foto’s nu vergelijken met die van 1955 zien we een betrekkelijke achteruitgang in kwaliteit. Komt dat door benzinedampen van auto’s? We zien dat veel wespen een soort modderig plaksel op de rotsen achterlaten, waren die er vroeger dan niet”, vraagt Versteeg zich af. Het rapport dat in 2016 na twintig jaar onderzoek verschijnt, gaat daar niet op in. Maar het geeft wel stof voor nog jaren onderzoek.

12 december : Documentaire over positie LHBT in het Koninkrijk

HILVERSUM — Zondag gaat in Amsterdam een documentaire over de positie van LHBT’ers in het Koninkrijk in première. De persoonlijke verhalen en standpunten van politici in de film maken duidelijk wat het taboe rondom seksuele geaardheid in de Caribische rijkdelen teweegbrengt.

De documentaire ‘One Kingdom, One Love’ gaat over de zogenoemde Koninkrijksboot, die in augustus meevoer tijdens de Amsterdam Gay Pride 2015. Het kabinet in Nederland wil meer acceptatie voor LHBT’ers in het Koninkrijk en deze documentaire moet daarbij helpen. Het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (BZK) heeft voor de film zo’n 10.000 euro uitgetrokken.

Regisseur Sebastiaan Kes vertelt, in de bij het artikel gevoegde beeldopname, dat het moeilijk was om LHBT’ers voor de camera te krijgen. Maar dat is dus wel gelukt. Op Curaçao en St. Maarten vertellen onder andere een transseksueel en een homoseksueel hun verhaal. Zij leggen uit hoe hun eigen familieleden hen hebben bedreigd en hen geestelijk en fysiek mishandelden. Ook het Arubaanse parlementslid Desiree Croes doet in de documentaire haar persoonlijke verhaal. Ze staat stil bij de impact op haar leven als politica, nadat zij openlijk op Aruba ervoor uitkwam dat ze lesbisch is.

Concrete plannen om de documentaire op de eilanden te vertonen zijn er nog niet. Een woordvoerder van het ministerie van BZK laat weten dit nog te onderzoeken. “Al dan niet met ondersteuning van de Vertegenwoordiging. Op Aruba worden hier al enkele concrete stappen toe gezet.”

21 december : Koninklijke kerstkaart met Papiamentse tekst

ORANJESTAD — Het Koninklijke paar heeft vorige week een kerstkaart verstuurd met daarop hun kerst- en nieuwjaarswensen. Bijzonder hieraan is dat de wensen geschreven staan in vijf verschillende talen, aldus de website Vorsten.nl. Op de kaart hebben Koning Willem-Alexander en Koningin Máxima de tekst ‘Een gezegende kerst en een gezond en voorspoedig 2016’ laten vertalen in onder andere het Papiaments: ‘Un pasku yen di bendishon i un prospero año nobo’. Verder is de tekst vertaald in het Fries, Engels en het Spaans. Volgens de website staat op de voorkant van de kaart het Koninklijke gezin te paard afgebeeld. Koninklijk Huis-deskundige Marc van der Linden publiceerde op Instagram de binnenkant van de kerstkaart met de tekst.

23 december: Documentaire over rellen Schilderswijk

DEN HAAG — De Nederlandse lokale zender Omroep West maakte een documentaire ‘Een wijk om voor te vechten’ over het geweld dat losbarstte na de dood van de Arubaanse Mitch Henriquez. De burgemeester, buurtbewoners en een ME’er vertellen daarin hun verhaal.

In een raadsvergadering uitte een zeer emotionele korpschef van de politie in Den Haag kort na de dood van Henriquez zijn medeleven en zei dat ook te hebben overgebracht aan de nabestaanden van Henriquez in Nederland en Aruba. Burgemeester van Den Haag Jozias van Aartsen zegt in gesprek met de omroep: “Er was veel emotie en behoefte aan demonstratie en ik vond dat dat mocht, in de hoop dat het vreedzaam zou zijn.” De rellen ‘hadden niets meer met de dood van Mitch te maken’.

Via zijn advocaat geeft een relschopper aan dat hij goed bevriend is met een neefje van Mitch. “Hij was vanuit de familie betrokken bij het gebeuren en verdrietig. Daar kwam later het gevoel bij dat dit onnodig was.” De verdachte werd meegesleept in de woede van de menigte en hielp uiteindelijk met het in brand steken van een bouwkeet. Een ME’er vertelt hoe hij doodsangsten uitstond tijdens de rellen.

Volgens verschillende wijkbewoners zijn de rellen ontstaan uit de enorme onvrede die er leeft onder de jongeren in de wijk, vooral door racistische agenten en werkeloosheid, en zijn het ‘lopende tijdbommen’. Van Aartsen zette een banenplan op voor de Schilderswijk. Op de vraag van de verslaggever of de rellen uiteindelijk een zegen waren voor de wijk, antwoordt de leider van de as-Soennah moskee na even nadenken: “Het heeft een slachtoffer geëist, maar het heeft wel iedereen aan het denken gezet.”

* * * * *